

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Dariusz Mazur

BK-VII.0520.189.2026
Warszawa, 15 kwietnia 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

uprzejmie przekazuję odpowiedź na interpelację nr **16032** Pana Posła Janusza Cieszyńskiego *w sprawie poszanowania godności osób chorych podczas rozpraw sądowych.*

Ad 2

I. SZKOLENIA USTAWICZNE DLA SĘDZIÓW:

Problematyka postępowania na sali rozpraw z osobami z widocznymi skutkami chorób lub niepełnosprawności jest stale obecna w harmonogramach działalności szkoleniowej KSSiP przez wgląd na fakt, że jest ona podmiotem współrealizującym Strategię na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (MP 2021, poz. 218), której głównym celem jest włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, ratyfikowanej przez Polskę w 2012 roku.

W pkt VII.2.5 wykazu działań wynikających ze Strategii, przewidziano szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości z zakresu praw osób z niepełnosprawnościami oraz kontaktu z takimi osobami. W latach 2022 - 2025 zrealizowano następujące szkolenia tematyczne:

2022 r.

1. szkolenie pt. **„Komunikacja w toku postępowania sądowego z osobami dotkniętymi niepełnosprawnością”**, sygnatura szkolenia C6/22

/Termin: 28-30 listopada 2022 r. - Lublin/

Zagadnienia szczegółowe, które zostały omówione podczas tego stacjonarnego szkolenia to m.in.: respektowanie praw osób dotkniętych niepełnosprawnością; zasady komunikacji z osobami dotkniętymi niepełnosprawnością; przełamywanie barier w komunikacji z osobami głuchymi, niemymi, niewidomymi lub niedowidzącymi; planowanie i organizacja czynności z udziałem osoby dotkniętej niepełnosprawnością w zależności od rodzaju niepełnosprawności.

Adresatami szkolenia byli: sędziowie, asesory sądowi, referendarze sądowi i asystenci sędziów oraz prokuratorzy, asesory prokuratury i asystenci prokuratorów.

W szkoleniu wzięło udział 48 osób, w tym 32 sędziów, 2 asesorów sądowych, 2 referendarzy sądowych, 5 asystentów sędziów, 5 prokuratorów, 2 asystentów prokuratorów.

2. szkolenie pt. **„Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie”**, sygnatura K7/22

Zagadnienia szczegółowe, które zostały omówione podczas tego szkolenia to m.in.: nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia – przesłanki i procedura ich wydania. Rola prokuratora w procedurze wydawania nakazu lub zakazu oraz w postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218, ze zm.). Aspekty cywilnoprawne związane z procedurami. Rola i uprawnienia prokuratora w postępowaniu opiekuńczym. Standardy orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących przemocy domowej. Zadania kuratorów sądowych, asystentów rodziny, pracowników ośrodków pomocy społecznej i pomocy rodzinie w zakresie ochrony osób pokrzywdzonych. Przemoc w rodzinie w ujęciu psychologicznym. Podstawowe zasady postępowania z osobami doznającymi przemocy w rodzinie z uwzględnieniem zasad postępowania z osobami o szczególnych potrzebach (dzieci, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami).

Adresatami szkolenia byli prokuratorzy, asesory prokuratury i asystenci prokuratorów.

Zrealizowano dwie edycje tego szkolenia:

K7/22/A - 22-23 marca 2022 r. – online

Przeszkolono 112 osób, w tym 2 sędziów, 2 asesorów sądowych, 14 asystentów sędziów, 20 prokuratorów, 5 asesorów prokuratury, 46 asystentów prokuratorów. 23 kuratorów zawodowych.

K7/22/B - 10-11 października 2022 r. – online

Przeszkolono 52 osoby, w tym 1 referendarza sądowego, 6 asystentów sędziów, 13 prokuratorów, 2 asesorów prokuratury, 28 asystentów prokuratorów. 2 kuratorów zawodowych.

2023 r.

1. szkolenie pt.: „**Szkolenie dla sędziów po objęciu pierwszego stanowiska**”, sygnatura O1/23

Zagadnienia szczegółowe, które były poruszane podczas szkolenia to m.in.: metodyka pracy sędziego; psychologia zeznań świadka w tym właściwości zeznań świadków należących do specyficznych grup: świadkowie zdarzeń traumatycznych, świadkowie w starszym wieku, świadkowie z niepełnosprawnością umysłową, świadkowie z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, świadkowie ujawniający zaburzenia psychiczne (psychozy, zaburzenia osobowości); etyka zawodu sędziego w służbie i poza służbą.

Adresatami szkolenia byli: sędziowie po objęciu pierwszego stanowiska, którzy nie zajmowali stanowiska asesora sądowego.

Zrealizowano dwie edycje tego stacjonarnego szkolenia:

O1/B/23 - 3-5 kwietnia 2023 r. – Dębe

Przeszkolono 105 osób, w tym 103 sędziów i 2 inne osoby.

O1/D/23 - 27-29 listopada 2023 r.- Dębe

Przeszkolono 85 osób, w tym 81 sędziów, 1 referendarza sądowego, 1 prokuratora i 2 inne osoby.

2. szkolenie pt. „**Skuteczna komunikacja interpersonalna w sądzie**”, sygnatura O5/23

/Termin 6 czerwca 2023 r. - online/

Zagadnienia szczegółowe, które były poruszane podczas szkolenia to m.in.: Komunikacja jako element kształtujący autorytet władzy sądowniczej: pojęcie i rola komunikacji z perspektywy sprawiedliwości proceduralnej; definicja i znaczenie tzw. miękkich kompetencji na sali sądowej; uzasadnienie decyzji procesowej jako forma komunikacji. Czynniki wspierające skuteczność komunikacji z uczestnikami postępowania sądowego: sposoby komunikacji i style komunikacyjne; pożądane umiejętności interpersonalne sędziego a etyka zawodowa; granice wolności ekspresji sędziego, media na sali rozpraw. Bariery w komunikacji w sądzie: rodzaje barier komunikacyjnych; sposoby przełamywania barier komunikacyjnych; przykłady błędów komunikacyjnych popełnianych przez sędziów – analiza przypadków.

Adresatami tego szkolenia byli sędziowie i asesory sądowi.

Przeszkolono 59 osób, w tym 30 sędziów, 8 asesorów sądowych, 7 referendarzy sądowych, 5 asystentów sędziów, 3 urzędników sądowych, 5 kuratorów zawodowych i 1 inną osobę.

3. szkolenie pt. „**Zarządzanie konfliktem na sali sądowej**”, sygnatura O6/23

/Termin 26 maja 2023 r. - online/

Zagadnienia szczegółowe, które były poruszane podczas szkolenia to m.in.: Konflikt i jego uwarunkowania psychologiczne: definicja, schemat i rodzaje konfliktów; konflikt z perspektywy sali sądowej; źródła i dynamika konfliktów na sali sądowej. Sposoby radzenia sobie z konfliktami na sali sądowej z perspektywy organów procesowych i uczestników postępowania: zasady i uwarunkowania skutecznej komunikacji jako metody zapobiegania/radzenia sobie z konfliktem i emocjami na sali sądowej; komunikacja werbalna i niewerbalna na sali sądowej; sposoby rozwiązywania konfliktów na sali sądowej z perspektywy organów procesowych i uczestników postępowania (uzasadnienia decyzji sędziowskich jako narzędzie zmniejszające ryzyko konfliktu, ugodowe sposoby rozwiązywania konfliktów). Zasady kontaktu z uczestnikami postępowania mogącymi sprawiać trudności wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania psychicznego i intelektualnego: osoby upośledzone umysłowo, zaburzone osobowościowo, chore psychicznie, o cechach depresji; osoby starsze.

Adresatami tego szkolenia byli sędziowie i asesory sądowi.

Przeszkolono 84 osoby, w tym 60 sędziów, 11 asesorów sądowych, 6 referendarzy sądowych, 4 asystentów sędziów, 1 asesora prokuratury, 1 asystenta prokuratora i 1 inną osobę.

4. szkolenie pt. **„Komunikacja w toku postępowania karnego i cywilnego z osobami z niepełnosprawnością oraz respektowanie ich praw”**, sygnatura O7/23

/Termin: 25-27 października 2023 r.- Lublin/

Zakres zagadnień poruszanych podczas szkolenia to m.in.: status osoby z niepełnosprawnością w społeczeństwie: wprowadzenie do tematyki niepełnosprawności; mity i stereotypy na temat niepełnosprawności; Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych i inne najważniejsze regulacje prawne. Zapewnienie możliwości komunikowania się osobie niepełnosprawnej z instytucjami publicznymi. Osoba niepełnosprawna w kontakcie z sędzią i prokuratorem: projektowanie uniwersalne procesu komunikowania się z osobami z niepełnosprawnością; zasady komunikowania z osobami z różnymi rodzajami niepełnosprawności; problemy komunikacyjne z osobami z niepełnosprawnością; ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się. Niepełnosprawność narządów ruchu a dostęp do sądu – właściwa infrastruktura, zasady komunikacji i planowania czynności. Niepełnosprawność intelektualna – największe bariery w realizacji wolności i praw osób z niepełnosprawnością intelektualną. Prawa osób z niepełnosprawnościami – respektowanie ich w sądzie: orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; projektowane zmiany przepisów dotyczących zdolności do czynności prawnych osób z trudnościami.

Adresatami szkolenia byli sędziowie, asesory sądowi, referendarze sądowi, asystenci sędziego, urzędnicy sądów powszechnych, prokuratorzy, asesory prokuratury, asystenci prokuratorów, urzędnicy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.

Podczas tego szkolenia przeszkolonych zostało 51 osób, w tym 14 sędziów, 1 referendarza sądowego, 2 asystentów sędziów, 8 prokuratorów, 2 asystentów prokuratorów, 14 urzędników sądowych, 10 urzędników prokuratury.

2024 r.

1. szkolenie pt. **„Skuteczna komunikacja interpersonalna w sądzie i zarządzanie konfliktem na sali rozpraw”**, sygnatura O3/24/1

/Termin: 27-29 maja 2024 r.- Dębe/

Zagadnienia szczegółowe, które były poruszane podczas szkolenia to m.in.: Komunikacja z uczestnikami postępowania sądowego (osoby, instytucje): poczucie komfortu u uczestników postępowania; budowanie autorytetu i zaufania do sądu; akceptacja orzeczenia przez strony. Konflikt i jego uwarunkowania: czym jest konflikt

od strony psychologicznej? uwarunkowania osobowe i sytuacyjne konfliktów; od czego zależy skuteczne rozwiązywanie konfliktów? Sposoby i narzędzia skutecznej komunikacji: aktywne słuchanie; radzenie sobie z emocjami; komunikacja asertywna. Sposoby radzenia sobie z konfliktami: rodzaje konfliktów a sposoby ich rozwiązywania; style rozwiązywania konfliktów; komunikacja w konflikcie. Media na sali rozpraw: media a wizerunek sądownictwa; zachowania komunikacyjne na sali rozpraw w obecności mediów (dziennikarze, uczestnicy postępowania, sędziowie); różne wymiary komunikacji w obecności mediów: zrozumiałość, atrakcyjność, wiarygodność. Uzasadnienia decyzji sędziowskich jako narzędzie zmniejszające ryzyko konfliktu: źródła wyrażania niezadowolenia wobec decyzji sędziowskich; rola uzasadnień jako narzędzie zapobiegania eskalacji konfliktu na sali sądowej; o co zadbać by minimalizować eskalację w konflikcie? Etyczne aspekty pracy sędziego w kontekście komunikacji z uczestnikami postępowania i mediami: dobro prymarne zawodu sędziego (sprawiedliwość proceduralna); godność urzędu (wizerunek i prestiż profesji); motywacja, którą kieruje się sędzia (terapeutyczna jurysprudencja). Ugodowe sposoby rozwiązywania konfliktów: alternatywne metody rozwiązywania sporów; rola technik aktywnego słuchania w skutecznym rozwiązywaniu konfliktów; konstruktywne nastawienie do konfliktów.

Adresatami tego szkolenia byli sędziowie, asesorzy sądowi.

Przeszkolono łącznie 38 osób, w tym 29 sędziów, 9 asesorów sądowych.

2. szkolenie pt. **„Komunikowanie się z osobami z niepełnosprawnością intelektualną i rozwojową.”**, sygnatura MS/24

/Termin 9 stycznia 2025 r. – online/

Zagadnienia szczegółowe: Niepełnosprawność w ujęciu wielopłaszczyznowym. Wprowadzenie do tematyki niepełnosprawności. Prawne unormowania niepełnosprawności. Komunikacja z osobą z niepełnosprawnością. Alternatywne i wspomagające metody komunikacji. Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami a sytuacja osób o złożonych potrzebach w komunikowaniu się. Prawo do sądu osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się w praktyce sędziów i prokuratorów. Przesłuchanie osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się w praktyce sędziów i prokuratorów.

Adresatami tego szkolenia byli sędziowie, asesorzy sądowi, asystenci sędziego, prokuratorzy, asesorzy prokuratury, asystenci prokuratora, zawodowi kuratorzy sądowi.

Edycje szkolenia:

MS/1/24 - 11 lipca 2024 r. - online
MS/2/24 - 29 sierpnia 2024 r. - online
MS/3/24 - 30 sierpnia 2024 r. - online
MS/4/24 - 12 września 2024 r. - online
MS/5/24 - 19 września 2024 r. - online
MS/6/24 - 26 września 2024 r. - online
MS/7/24 - 3 października 2024 r. - online
MS/8/24 - 10 października 2024 r. - online
MS/10/24 - 7 listopada 2024 r. - online
MS/12/24 - 31 listopada 2024 r. - online

W 10 edycjach tego szkolenia zrealizowanych w 2024 roku wzięło udział łącznie 318 osób, w tym 139 sędziów, 48 asystentów sędziów, 12 asesorów sądowych, 5 referendarzy sądowych, 56 prokuratorów, 16 asesorów prokuratury, 39 asystentów prokuratora oraz 3 inne osoby.

3. szkolenie pt. **„Komunikacja w toku postępowania karnego i cywilnego z osobami z niepełnosprawnością oraz respektowanie ich praw”**, sygnatura O4/24/1

/Termin: 10 czerwca 2024 r.- online/

Zakres zagadnień poruszanych podczas szkolenia to m.in.: wprowadzenie do tematyki niepełnosprawności: definicje niepełnosprawności; rodzaje i stopnie niepełnosprawności; modele niepełnosprawności; stereotypy, jakich doświadczają osoby niepełnosprawne; pożądane adaptacje przepisów. Skuteczna komunikacja z osobami z niepełnosprawnością: język włączający; zasady savoir-vivre'u i sposoby komunikacji z osobami z różnymi niepełnosprawnościami (niepełnosprawność słuchu, mowy, wzroku, ruchu, intelektualna, spektrum autyzmu, zaburzenia psychiczne). Wyzwania i rozwiązania: trudności osób niepełnosprawnych w kontakcie z wymiarem sprawiedliwości; sytuacje konfliktowe; narzędzia i środki ułatwiające komunikację; dostosowania (infrastruktura, strona internetowa, przesłuchanie); dobre praktyki w kontakcie osób niepełnosprawnych z prokuraturą i sądem.

Adresatami szkolenia byli sędziowie, asesorzy sądowi, referendarze sądowi, asystenci sędziów, urzędnicy sądów powszechnych, prokuratorzy, asesorzy prokuratury, asystenci prokuratorów, urzędnicy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.

Podczas szkolenia przeszkolone zostały 92 osoby, w tym 7 sędziów, 3 asesorów sądowych, 2 referendarzy sądowych, 3 asystentów sędziów, 2 prokuratorów, 3 asystentów prokuratorów, 56 urzędników sądów, 12 urzędników prokuratury i 4 inne osoby.

2025 r.

1. szkolenie pt. „**Komunikowanie się z osobami z niepełnosprawnością intelektualną i rozwojową.**”, sygnatura MS9/24

/Termin 8 stycznia 2025 r. – online/

Zagadnienia szczegółowe: Niepełnosprawność w ujęciu wielopłaszczyznowym. Wprowadzenie do tematyki niepełnosprawności. Prawne unormowania niepełnosprawności. Komunikacja z osobą z niepełnosprawnością. Alternatywne i wspomagające metody komunikacji. Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami a sytuacja osób o złożonych potrzebach w komunikowaniu się. Prawo do sądu osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się w praktyce sędziów i prokuratorów. Przesłuchanie osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się w praktyce sędziów i prokuratorów.

Adresatami tego szkolenia byli sędziowie, asesory sądowi, asystenci sędziego, prokuratorzy, asesory prokuratury, asystenci prokuratora, zawodowi kuratorzy sądowi.

Przeszkolono łącznie 228 osób, w tym 15 sędziów, 5 asesorów sądowych, 6 asystentów sędziów, 4 prokuratorów, 4 asystentów prokuratorów, 194 kuratorów zawodowych.

2. szkolenie pt. „**Komunikowanie się z osobami z niepełnosprawnością intelektualną i rozwojową.**”, sygnatura MS/11/24

/Termin 9 stycznia 2025 r. – online/

Zagadnienia szczegółowe omawiane podczas szkolenia to m.in.: Niepełnosprawność w ujęciu wielopłaszczyznowym. Wprowadzenie do tematyki niepełnosprawności. Prawne unormowania niepełnosprawności. 1. Definicje niepełnosprawności. 2. Rodzaje niepełnosprawności; - niepełnosprawność ruchowa; - niepełnosprawność słuchowa; - niepełnosprawność intelektualna; - spektrum autyzmu, ADHD, mutyzm wybiórczy. 3. Osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się. Komunikacja z osobą z niepełnosprawnością. Alternatywne i wspomagające metody komunikacji. 1. Informacje wstępne. 2. Alternatywne metody komunikacji. 3. Wspomagające sposoby komunikacji - metody stosowane w komunikacji alternatywnej i wspomagającej: - manualne, - graficzne, - dotykowe, - łączone, - sprzęt i oprogramowanie komputerowe. 4. Elementy wpływające na budowanie dobrej komunikacji - 12 porad od użytkowników AAC. Alternatywne i wspomagające metody komunikacji – c.d. Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami a sytuacja osób o złożonych potrzebach w komunikowaniu się. Prawo do sądu osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się w praktyce sędziów i prokuratorów. Przesłuchanie osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się w praktyce sędziów i prokuratorów; - przygotowanie osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się do przesłuchania, - przygotowanie sędziego, prokuratora do przesłuchania osoby o złożonych potrzebach

w komunikowaniu się, - przesłuchanie cudzoziemca. Prawo do sądu osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się w praktyce sędziów i prokuratorów. Przesłuchanie osoby o złożonych potrzebach w komunikowaniu się w praktyce sędziów i prokuratorów – c.d. Savoir vivre wobec osób z niepełnosprawnością.

Adresatami tego szkolenia byli sędziowie, asesory sądowi, asystenci sędziego, prokuratorzy, asesory prokuratury, asystenci prokuratora, zawodowi kuratorzy sądowi.

Przeszkolono łącznie 215 osób, w tym 9 sędziów, 3 asesorów sądowych, 5 prokuratorów, 2 asesorów prokuratury, 2 asystentów prokuratorów, 194 kuratorów zawodowych.

3. szkolenie pt. **„Komunikacja w toku postępowania sądowego z osobami o szczególnych potrzebach oraz respektowanie ich praw”**, sygnatura O8/25

Zagadnienia szczegółowe: Zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej. Zachowanie asertywne kontra zachowania agresywne lub bierne. Kontakt z osobami o szczególnych potrzebach komunikacyjnych oraz możliwości ich przesłuchania. Prawa osób z niepełnosprawnościami w świetle aktów prawa międzynarodowego i krajowego. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w świetle art. 13 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Prawne i psychologiczne aspekty przesłuchania świadka o szczególnych potrzebach – studium przypadku. Przypadek świadka korzystającego z komunikacji alternatywnej podczas przesłuchania. Zakaz dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

Adresaci: sędziowie, asesory sądowi, referendarze sądowi, asystenci sędziego, urzędnicy sądów powszechnych, prokuratorzy, asesory prokuratury, asystenci prokuratorów, urzędnicy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.

Zrealizowano dwie edycje tego stacjonarnego szkolenia:

O8/25/1 – 15- 17 października 2025 r. – Lublin

Przeszkolono 48 osób, w tym 21 sędziów, 1 asesora sądowego, 1 asystenta sędziego, 1 referendarza sądowego, 5 urzędników sądowych, 4 prokuratorów, 2 asystentów prokuratorów, 13 urzędników prokuratury.

O8/25/2 – 17-19 grudnia 2025 r. – Dębe.

Przeszkolono 52 osoby, w tym 14 sędziów, 1 asesora sądowego, 5 asystentów sędziego, 5 referendarzy sądowych, 9 urzędników sądowych, 3 prokuratorów, 1 asesora prokuratury, 4 asystentów prokuratorów, 10 urzędników prokuratury.

4. Szkolenie: **„Taktyka i technika przesłuchania pokrzywdzonych i świadków w postępowaniu karnym.”**, sygnatura K32/25/1

/Termin: 13 czerwca 2025 r./

Dowód z przesłuchania pokrzywdzonych oraz świadków odgrywa niejednokrotnie kluczową rolę w postępowaniu karnym. Znajomość kluczowych zasad komunikacji interpersonalnej werbalnej i niewerbalnej, a także psychologicznych uwarunkowań zeznań i wyjaśnień, pozwoli na poszerzenie wiedzy oraz zwiększenie kompetencji interpersonalnych w zakresie kontaktu z osobami, które mogą stanowić źródło informacji o istotnych okolicznościach w prowadzonych sprawach. Tematyka szkolenia wpisuje się również w realizację przez Krajową Szkołę zadań na rzecz Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

Zagadnienia szczegółowe przewidziane do tego szkolenia to m.in.: przesłuchanie jako proces komunikacji interpersonalnej, zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej; psychologiczne determinanty zeznań świadków (czynniki wpływające na spostrzeganie, zapamiętywanie i odtwarzanie postrzeżeń); zasady przesłuchiwanie określonych kategorii świadków (w tym osób małoletnich, osób w starszym wieku, osób z niepełnosprawnościami), świadków koronnych, anonimowych; psychologiczne kryteria oceny wiarygodności zeznań świadków.

Adresatami tego szkolenia są sędziowie i asesory sądowi orzekający w wydziałach karnych, a także prokuratorzy, asesory prokuratury i asystenci prokuratorów.

Przeszkolono 151 osób, w tym 22 sędziów, 6 asesorów sądowych, 2 asystentów sędziów, 26 prokuratorów, 6 asesorów prokuratury, 87 asystentów prokuratorów, 2 aplikantów KSiP.

5. szkolenie pt. **„Przesłuchanie osób z niepełnosprawnościami (art. 185e k.p.k.). Aspekty prawne i psychologiczne.”**, sygnatura POD9/24

/Termin: 30 stycznia-31 sierpnia 2025 r./

Zagadnienia szczegółowe: Przesłuchanie osób z zaburzeniami psychicznymi, rozwojowymi, zakłóceniami zdolności postrzegania lub odtwarzania spostrzeżeń: Aspekty prawne (obowiązki organów procesowych – art. 52a k.p.k., reprezentacja i pouczenia procesowe osoby z zaburzeniami na gruncie k.p.k. i kro, organizacja i przebieg przesłuchania, ocena dowodu z zeznań świadka z niepełnosprawnościami); Aspekty psychologiczne (komunikacja wspomagająca i alternatywna – zarys; rodzaje niepełnosprawności - zarys); Rola biegłego psychologa i biegłych z zakresu komunikacji wspomagającej i alternatywnej (formułowanie pytań do biegłego, współpraca sędziego z biegłym, ocena dowodu z opinii biegłego).

Adresaci: sędziowie i asesory sądowi orzekający w wydziałach karnych, a także asystenci tych sędziów oraz prokuratorzy, asesory prokuratury i asystenci prokuratorów.

Przeszkolono 238 osób, w tym 37 sędziów, 14 asesorów sądowych, 48 asystentów sędziów, 2 referendarzy sądowych, 44 prokuratorów, 35 asesorów prokuratury, 43 asystentów prokuratorów, 8 kuratorów zawodowych, 1 aplikanta kuratorskiego, 3 aplikantów KSSiP, 3 urzędników sądowych.

II. APLIKACJA SĘDZIOWSKA I APLIKACJA UZUPEŁNIAJĄCA SĘDZIOWSKA:

Programy aplikacji sędziowskiej i aplikacji uzupełniającej sędziowskiej nie przewidują osobnych zajęć z zakresu problematyki, której dotyczy zapytanie, co jednak nie oznacza, że będące przedmiotem pytania zagadnienia nie są poruszane w toku kształcenia aplikantów sędziowskich.

W toku szkolenia wstępnego realizowane są zajęcia, których celem jest kształtowanie u przyszłych asesorów i sędziów właściwych postaw, w tym empatii, otwartości, tolerancji, uważności, umiejętności dobrej komunikacji i szacunku wobec innych osób, w tym uczestników postępowań. Zajęcia ukierunkowane na kształtowanie właściwych postaw, m.in. z etyki zawodu, są realizowane z uwzględnieniem szczególnej roli sędziego, aplikanci są przygotowywani do pełnienia swoich obowiązków, jako służby wymagającej najwyższych kompetencji, nie tylko merytorycznych, ale i moralnych.

Programy aplikacji przewidują na 1. zjeździe aplikacji sędziowskiej i 1. zjeździe aplikacji uzupełniającej sędziowskiej zajęcia poświęcone m.in. ochronie praw jednostek przed sądem krajowym lub międzynarodowym, nawiązujące do tych praw podstawowych i wolności, których naruszenie jest najczęstszym przedmiotem skarg do ETPCz, zajęcia na temat etyki zawodów prawniczych i zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów (z szczególnym uwzględnieniem zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego (z wykorzystaniem orzecznictwa sądów dyscyplinarnych), a także zajęcia dotyczące psychologicznych podstawy zawodu sędziego, warunków niezbędnych dla utrzymania spójności pomiędzy przekonaniami moralnymi, a zachowaniem się i decyzjami podejmowanymi przez sędziego. Podczas zjazdu odbywają się też warsztaty: „*Podstawy komunikacji w pracy sędziego: zasady skutecznej komunikacji. Schematy i bariery komunikacyjne oraz narzędzia kontroli procesu komunikacji. Podobieństwa, zależności i różnice między różnymi formami komunikacji w życiu zawodowym i prywatnym. Umiejętności trzonowe komunikacji, jako elementarz komunikacyjny. Autoocena kompetencji komunikacyjnych aplikantów*”.

Na 5. zjeździe aplikacji sędziowskiej i 6. zjeździe aplikacji uzupełniającej sędziowskiej odbywają się zajęcia poświęcone m.in. metodyce pracy sędziego w zakresie kierowania rozprawą i stosunku do stron.

Na 8. zjeździe aplikacji uzupełniającej sędziowskiej odbywają się zajęcia poświęcone komunikacji z osobami uczestniczącymi w postępowaniu przygotowawczym i sądowym, budowaniu klimatu sprzyjającego komunikacji w sposób dostosowany do odbiorcy, ocenie stanu emocjonalnego rozmówcy i zarządzaniu sytuacją trudną.

Na 9. i 10. zjazdach aplikacji sędziowskiej odbywają się zajęcia poświęcone *specyficie komunikacji pracy sędziego*, dążeniu do współpracy komunikacyjnej i zarządzaniu konfliktem komunikacyjnym, a także komunikacja z osobami z niepełnosprawnościami oraz w kryzysie psychicznym.

Ad 3

Przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334 z późn. zm., dalej: u.s.p.), jak też żadnego innego aktu prawnego, nie przewidują obowiązku ani kompetencji Ministra Sprawiedliwości do sporządzania i gromadzenia zestawień statystycznych dotyczących liczby skarg dotyczących naruszenia godności uczestników postępowań sądowych. Z tej przyczyny Ministerstwo Sprawiedliwości będące urzędem realizującym zadania Ministra Sprawiedliwości nie dysponuje danymi statystycznym żądanymi przez pana Posła.

Prowadzenie postępowań dyscyplinarnych sędziów oraz rozstrzygnięcie o ich odpowiedzialności dyscyplinarnej, należy do podmiotów niezależnych od Ministra Sprawiedliwości, niezwiązanych z Ministrem Sprawiedliwości organizacyjnie ani służbowo.

Zgodnie z art. 41b § 1 u.s.p. organem właściwym do rozpatrzenia skargi lub wniosku, dotyczących działalności sądu, jest prezes sądu. Z kolei organem właściwym do rozpatrzenia skargi dotyczącej działalności prezesa sądu rejonowego jest prezes sądu okręgowego, działalności prezesa sądu okręgowego - prezes sądu apelacyjnego, a działalności prezesa sądu apelacyjnego - Krajowa Rada Sądownictwa.

Nadto, zgodnie z art. 114 § 3 w zw. z art. 112 § 1 i 2 u.s.p. postępowania dyscyplinarne sędziów sądów powszechnych wszczynają i prowadzą na etapie przedsądowym rzecznik dyscyplinarny sędziów sądów powszechnych, zastępcy rzecznika dyscyplinarnego sędziów sądów powszechnych oraz zastępcy rzecznika dyscyplinarnego działający przy sądach apelacyjnych i sądach okręgowych. Po złożeniu przez rzecznika dyscyplinarnego (zastępcę rzecznika dyscyplinarnego) wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, postępowanie toczy się przed sądami dyscyplinarnymi, które wydają w tych sprawach orzeczenia. W aktualnym stanie prawnym sądami dyscyplinarnymi są sądy dyscyplinarne przy sądach apelacyjnych oraz Izba Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego (art. 110 § 1 u.s.p.).

Mając na uwadze zakres zadań i kompetencji wymienionych wyżej organów postępowania skargowego i dyscyplinarnego, informacje dotyczące ilości skarg w sprawie naruszenia godności uczestników postępowań sądowych w latach 2024 i 2025, winni posiadać prezesi właściwych sądów, ewentualnie właściwi zastępcy rzeczników dyscyplinarnych.

Ad 4, 5

Minister Sprawiedliwości, w oparciu o art. 112b § 1 u.s.p., może powołać Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości do prowadzenia określonej sprawy, ale wyłącznie z własnej inicjatywy. Wskazana czynność jest własną, suwerenną decyzją Ministra. Warunkiem skorzystania przez Ministra Sprawiedliwości z uprawnienia wynikającego z ww. przepisu jest stwierdzenie wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia przez sędziego deliktu dyscyplinarnego, którego znamiona określone są w art. 107 § 1 u.s.p. Minister Sprawiedliwości jako podmiot usytuowany poza stosunkiem służbowym sędziego zobowiązany jest podchodzić do kwestii powołania rzecznika dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości ze szczególną ostrożnością, ograniczając swoją inicjatywę do tych sytuacji, w których popełnienie przewinienia dyscyplinarnego jest w wysokim stopniu uprawdopodobnione lub wręcz publicznie znane, lub gdy inne względy przemawiają za tego rodzaju decyzją.

W opisaney przez pana Posła sprawie, żadna z powyższych przesłanek nie występuje, w związku z powyższym brak podstaw do skorzystania przez Ministra Sprawiedliwości z przysługującego mu z art. 112b § 1 u.s.p. uprawnienia.

Jak wskazano powyżej, zgodnie z art. 41b § 1 u.s.p. organem właściwym do rozpatrzenia skargi lub wniosku, dotyczących działalności sądu, jest prezes sądu – w tym przypadku prezes Sądu Okręgowego w Lublinie. Jeżeli skarga zawiera wniosek o pociągnięcie sędziego lub sędziów do odpowiedzialności dyscyplinarnej, w myśl art. 41d u.s.p. podlega w tym zakresie przekazaniu przez prezesa sądu do właściwego rzecznika dyscyplinarnego, który po ustaleniu okoliczności podniesionych w skardze, może podjąć czynności wyjaśniające. Jeżeli ich wynik to uzasadnia, rzecznik wszczyna postępowanie dyscyplinarne i kieruje do sądu dyscyplinarnego wniosek o ukaranie. O sposobie załatwienia skargi oraz o ewentualnych dalszych czynnościach rzecznik dyscyplinarny zawiadamia skarżącego. Powszechnie przyjętą i aprobowaną praktyką jest skierowanie pisma bezpośrednio do właściwego rzecznika (zastępcy rzecznika) dyscyplinarnego.

Zgodnie z art. 114 § 1 u.s.p. rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności wyjaśniające na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub prezesa sądu okręgowego, kolegium sądu apelacyjnego lub kolegium sądu okręgowego, Krajowej Rady Sądownictwa, a także z własnej inicjatywy, po wstępnym ustaleniu okoliczności koniecznych dla stwierdzenia znamion przewinienia dyscyplinarnego.

W związku z powyższym oraz mając na uwadze informację, że opisana w interpelacji sprawa była już przedmiotem badania przez właściwe organy Sądu Okręgowego w Lublinie, pytanie czy zostaną podjęte czynności wyjaśniające wobec sędziego prowadzącego rozprawę należy skierować do Prezesa Sądu Okręgowego w Lublinie, ewentualnie bezpośrednio do zastępcy rzecznika dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Lublinie.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Mazur
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/